

**THE TIMES OF ALEXANDRU IOAN CUZA: DISCUSSIONS,
PROPOSALS, PROJECTS, FAILURES AND
ACHIEVEMENTS IN NATIONAL FINANCE AND BANKING**

Mihai D. DRECIN*

Abstract. First and foremost, we will depict the realities of “money trading” (money changing, pawnbroking, and quasi-modern lending) in the Romanian Principalities from the 18th century to mid-19th century, having as starting point a number of more ancient or recent bibliographical resources.

The need for low interest rate loans to support lucrative business was increasingly present in the period between 1830 and 1859. The financial market of the Romanian Principalities was becoming the focus of more and more Western European banks that were seeking to pursue business through their Ottoman branches.

With the support of his close associates, Alexandru Ioan Cuza, the Ruler of the Romanian Principalities, also had in mind the modernisation of the Romanian banking system, as part of the reforms aimed at the development of the Romanian society as a whole. Discussions revolved around the establishment of a discount and circulation bank that would also have the right to issue currency and of a mortgage bank entitled to give out loans to the largest landowners in the country.

Even though the 1864 establishment of the Savings and Consignments House had been successful in collecting private savings to be later used by the Government as budget resources for major national investment projects, the 1865 attempt at establishing Banque de Roumanie resulted in failure, due to opposition by the Romanian ruler’s political adversaries. The establishment of French and English banks in Romania was stopped and Romania failed to become a preferred market for Western European countries.

Nevertheless, one should keep in mind that Alexandru Ioan Cuza, the Ruler of the Romanian Principalities, was a pioneer in this field as well, since his ideas were implemented and expanded upon after 1866.

Keywords: Alex. I. Cuza, money changing, money lending, modern banks, Savings and Consignments House (1864), Banque de Roumanie (1865).

The latest research on the economy, politics, culture, diplomatic affairs and national mindsets on both sides of the Carpathians from the late 17th to the 18th century place the Romanian society in pre-modern times¹. Transylvania and

* University Professor, History Department, University of Oradea, Associate Member of the Academy of Romanian Scientists, the History and Archaeology Section.

¹ The starting point of pre-modern times is considered to be the end of the ruling of Constantin Brâncoveanu in Wallachia and the establishment of the Phanariot ruling in the Romanian

EPOCA LUI ALEXANDRU IOAN CUZA: DISCUȚII, PROPUNERI, PROIECTE, NEREUȘITE, ÎMPLINIRI ÎN DOMENIUL FINANCIAR-BANCAR NAȚIONAL

Mihai D. DRECIN*

Rezumat. Pe baza unei bibliografii editate mai vechi și mai noi, se prezintă, mai întâi realitățile din sfera ”comerțului cu bani” (zarafia, cămătăria, creditul în curs de modernizare) din țările românești a secolului al XVIII-lea – prima jumătate a celui următor.

Nevoia de credite cu dobânzi modice, care să sprijine afacerile lucrative, era resimțită tot mai mult între 1830-1859. Piața economică a Principatelor Române era tot mai mult vizată de băncile vest europene, prin intermediul filialelor otomane ale acestora.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, sprijinit de colaboratorii săi apropiați, și-a propus ca în cadrul reformelor modernizatoare impuse în societatea românească să aibă în vedere și sectorul bancar. Se poartă discuții în jurul înființării unei bănci de scont și circulație cu dreptul de-a bate monedă, respectiv o bancă de credit funciar care să poată da împrumuturi ipotecare către marea moșierime.

Dacă înființarea, la 1864, a Casei de Depuneri și Consemnațiuni a fost un succes, contribuind la strângerea economiilor privaților pentru ca statul să aibă resurse bănești în a echilibra bugetul în vederea unor mari investiții naționale, încercarea, la 1865, a Băncii României (Banque de Roumanie) eșuează, datorită opoziției adversarilor politici ai domnitorului. Pentru moment este blocată penetrarea băncilor franceze și engleze în România și, odată cu aceasta, creșterea prestigiului țării în vestul Europei.

Totuși, este de reținut faptul că domnul Cuza a fost, inclusiv în acest domeniu, un precursor, ideile sale materializându-se și dezvoltându-se după 1866.

Cuvinte cheie: Alex. I. Cuza, zarafie, cămătărie, bănci moderne, Casa de Depuneri și Consemnațiuni (1864), Banca României (1865).

A doua jumătate a secolului al XVII-lea, mai ales întreg secolul al XVIII-lea, cercetările mai noi, implicate în studierea vieții economice, politice, culturale, relațiilor diplomatice, a mentalităților privind spațiul geografic național, de o parte și de alta a Carpaților, deopotrivă, plasează societatea românească în premodernism, o prefață a epocii moderne¹. Poate cu un ușor avans în Transilvania și Bucovina,

Principalities, namely the placing of Transylvania, Banat, Crișana and Maramureș under the political control of the Habsburg Empire between 1686 (the conquering of Arad) and 1718 (the conquering of Timișoara in 1716 and the Treaty of Passarowitz in 1718).

* Profesor universitar, Departamentul de Istorie, Universitatea din Oradea, Membru corespondent al AȘOR, Secțiunea: Științe Istorice și Arheologie.

¹ Bornele de început ale perioadei premoderne ar fi finalul domniei lui Constantin Brâncoveanu în Țara Românească (Valahia) și instaurarea domniilor fanariote în Principatele Române, respectiv

Bucovina - both under the political control of the Government in Vienna – were slightly more developed, followed, at a certain distance, by Moldavia and Wallachia, with Bessarabia – a territory under Russian ruling – lagging significantly behind.

We use the expression „the times of Alexandru Ioan Cuza” in a larger sense, to refer not only to the times when Alexandru Ioan Cuza was the Ruler of the United Romanian Principalities (1859 - 1866), but also to the early 19th century, the time when Alexandru Ioan Cuza started and established his political career in the midst of an exceptional generation of politicians; it was then that the idea of a modern Romanian society lying to the east and south of the Carpathians started to take shape, including the modernisation of the financial and banking sector, a project which materialised in the short but successful ruling of the Romanian politician, between 5 and 24 January 1859.

The modernisation of Moldavia and Wallachia was directly influenced by Transylvania and indirectly by the Orient, Istanbul and the Greeks in Phanar - mostly people of the “new era” (merchants, pawnbrokers), through schools (teachers and curricula inspired by Western European ideological trends and literature) as well as English and French investments making their way to the eastern part of Europe and the Orient¹.

The need for funding is greater in the 18th century. Loans were mainly used for: *political purposes* (loans taken out by political leaders to reimburse the amounts of money borrowed to pay off the Ottoman Empire for their right to become rulers and to cover their current expenses as rulers), *consumer purposes* (loans taken out by peasants to pay their taxes to boyars, the state and the church, and by boyars to cover the expenses needed for their luxurious lives, to buy public and political offices, land and better agricultural equipment and machinery), and *productive purposes* (loans taken out to supplement income)².

The main source of income during the time was trading. The local (retail) merchants and the merchants involved in transit trading between the Orient and Central Europe (wholesale traders) in particular were earning significant amounts of money. Consequently, they got involved in money changing and lending, since the options for depositing and investing money were scarce. They thus became the first bankers in their specific trading sectors, the forefathers of primitive capitalism and modern banking. In this respect, we have the example of the Hagi Ianuși and

intrarea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului sub controlul politic al Imperiului Habsburg între 1686 (cucerirea Aradului)-1718 (cucerirea Timișoarei în 1716 și pacea de la Passarowitz din 1718).

¹ This idea is well documented and viewed against the backdrop of Central Europe, a geographical area where the Romanians belong; see Victor Jinga, *Probleme fundamentale ale Transilvaniei (The Fundamental Problems of Transylvania)*, 2nd edition, curated by Mihai D. Drecin and Margareta Susana Spânu, the Brașov County History Museum Publishing House, 1995, Chapter I, *Perspective spațiale (Spatial Perspectives)*, pp. 13-35.

² Alexandru Pinte, Gheorghiu Ruscanu, *Băncile în economia românească (1774 - 1995) (Banks in the Romanian Economy) (1774 - 1995)*, Editura Economică, Bucharest, 1995, p. 14.

află sub controlul politic al Vienei, secondate, la o anumită distanță, de Moldova și Țara Românească, mult rămasă în urmă fiind Basarabia aflată sub stăpânirea Rusiei.

Folosim expresia de „epoca lui Alexandru Ioan Cuza” în sens mai larg, nu numai perioada lui ca domn al Principatelor Române Unite (1859-1866), ci și prima jumătate a secolului al XIX-lea, anii de formare și afirmare politică a domnului român, în mijlocul unei generații politice de excepție, când s-au născut și gestat marile probleme ale modernizării societății românești de la est și sud de Carpați, inclusiv în plan financiar-bancar, care au găsit o anume concretență în anii scurtei dar densei în realizări domnii a alesului din 5 și 24 ianuarie 1859.

Modernitatea pătrunde în Moldova și Țara Românească (Valahia) direct prin Transilvania, indirect prin Orient, Istanbul și grecii din Fanar dominați de oameni ai „noului” (negustori, cămătari), școli (profesori și programe de învățământ inspirate din literatura și curentele ideologice ale vestului european), capitalul englez și francez în expansiune spre estul european și Orient¹.

Nevoia de capitaluri bănești crește în secolul al XVIII-lea. Din punct de vedere al destinației creditul era: *politic* (practicat de domnitori pentru a-și plăti împrumuturile făcute în vederea cumpărării domniei de la Poartă și a acoperi cheltuielile curente ale casei domnitoare), *de consum* (țărani pentru a-și plăti dările către boieri, stat și biserică, boierii pentru a-și acoperi cheltuielile solicitate de viața de lux pe care o duceau, pentru a cumpăra posturi publice sau politice, pentru a cumpăra moșii, unelte și mașini agricole mai performante), *pentru scopuri productive* în vederea creșterii veniturilor².

Principala sursă a capitalului era negustoria. Negustorii, implicați în afaceri locale (detaliștii), mai ales cei care practicau comerț de tranzit între Orient și centrul Europei (angrosiștii), acumulau importante sume de bani. Neavând unde să le depună și fructifice, vor îmbrățișa practicarea zarafiei și cămătăriei. Devin astfel primii bancheri în zonele în care activau, pionieri ai capitalismului primitiv, ai băncilor și bancherilor moderni. Este cazul fraților Hagi Ianuși, Hagi Constantin Pop, frații Panu, frații Gheorghiev, Ștefan Moscu, Kiriak Polizu³, Apostol și Manu Lazaru, Iorga Harosteale, Manuil Lehliu, Mihail postăvarul, Nica Popa zaraful⁴,

¹ Ideea, bine documentată și văzută în planul spațial al Europei centrale, căreia românii îi aparțin, vezi la Victor Jinga, *Probleme fundamentale ale Transilvaniei*, ediția a II-a, îngrijită de Mihai D. Drecin și Margareta Susana Spănu, Ed. Muzeului Județean de Istorie Brașov, 1995, Cap. I, *Perspective spațiale*, p.13-35.

² Alexandru Pinteau, Gheorghe Ruscanu, *Băncile în economia românească (1774-1995)*, Ed. Economică, București, 1995, p. 14.

³ Gheorghe Lazăr – editor, *Documente privitoare la negustorii din Țara Românească, vol. 1, 1656-1688*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2013, p. 5-6 și *passim*.

⁴ *Ibidem*, vol. 2, 1689-1740, Iași, 2014, p. 5 și *passim*.

Hagi Constantin Pop brothers, the Panu brothers, the Gheorghiev brothers, Ștefan Moscu, Kiriak Polizu¹, Apostol and Manu Lazaru, Iorga Harostele, Manuil Lehliu, Mihail postăvarul (the Draper), Nica Popa zaraful (the money changer)², Hagi Constantin Malache and Constantin Dumitru³, all operating in Wallachia⁴. In Transylvania, a large number of merchants and money lenders operated among other business people, including Samuil Doboși from Sibiu⁵, Ioan Stamu and Mihail Țumbru, the last two being residents of Wallachia, with various business enterprises across the Carpathians⁶.

Boyars, land tenants and monasteries were also involved in money lending, since they derived significant revenue from the use of land, the sale of various religious objects manufactured in their own workshops and the provision of religious services to worshippers⁷.

Gradually, money lenders started to establish associations (guilds) whose only purpose was to give out loans, in a manner that was more similar to that of Western and Central European institutions. In terms of ethnicity, a mid-19th century statistics published sometimes between 1830 and 1860 in the Romanian Principalities showed that of the 63 banking/money lending associations only 14 were owned by Romanian ethnics, while the rest were held by Israeli, Greek, Armenian and Macedonian-Romanian owners⁸. One explanation for that specific state of affairs was that, for a very long time, Christianity saw the charging of interest for loans as a sin. Thus, the first people to get involved in the business of lending and banking were those not subject to religious constraints, namely the Israeli and then, the protestants. These groups of people would acquire significant expertise in the field of money and credit and would become the unsurpassable leaders they continue to be to these days.

¹ Gheorghe Lazăr – editor, *Documente privitoare la negustorii din Țara Românească (Documents concerning merchants in the Romanian Principalities)*, vol. 1, 1656-1688, Publishing House of Alexandru Ioan Cuza University of Iași, 2013, pp. 5-6 and *passim*.

² *Ibidem*, vol. 2, 1689-1740, Iași, 2014, p. 5 and *passim*.

³ Idem, *Catastife de negustori din Țara Românească (secolele XVIII-XIX) (Merchant Records in Wallachia (18th to 19th Centuries))*, Iași, 2016, pp. 6-14 and *passim*.

⁴ See a summary on this topic in Idem, *Les marchandes en Valachie (XVII-a – XVIII-e siècle)*, Romanian Cultural Institute Publishing House, Bucharest, 2006, p. 437.

⁵ Ioan Lupaș, „Un semicentener de la înființarea Băncii Naționale a Românilor” (*Half a Century from the Establishment of the National Bank of the Romanians*), published in *Revista Economică (Sibiu)*, year XXXII, issue no. 16, 1930.

⁶ Gheorghe Lazăr – editor, *Documente... (Documents...)*, vol. 1, p. 6.

⁷ Mihai D. Drecin, *Curs de istorie bancară universală și românească (Lectures on Universal and Romanian Banking History)*, mss. (lectures delivered to the 1st year students of the Finance, Banks and Insurance Master's Degree Program of the Department of Economics, University of Oradea (academic years 2001-2016).

⁸ Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, pp. 20-21. See here the list of owners: 10 in Brăila, 21 in Galați, 20 in Bucharest, 1 in Buzău, 1 in Craiova, 1 in Iași.

Hagi Constantin Malache și Constantin Dumitru¹ - toți activând în Țara Românească². În Transilvania activau, printre mulți alții, negustorii-cămătari: Samuil Doboși din Sibiu³, Ioan Stamu, Mihail Țumbru, ultimii doi rezidenți în Țara Românească, cu afaceri și peste munți⁴.

Cămătari și cămătărie mai făceau boierii, arendașii și mânăstirile, din veniturile substanțiale pe care le obțineau din exploatarea terenurilor, respectiv vinderea a diferite obiecte de cult realizate în propriile ateliere și din serviciile bisericesti făcute credincioșilor⁵.

Treptat, cămătarii se constituie în case (starostii) care se vor ocupa numai cu oferirea de împrumuturi, cu o activitate bancară tot mai apropiată de modelul vest și central european. Din punct de vedere etnic, așa cum arată o statistică de la mijlocul secolului al XIX-lea, între 1830-1860 în Principatele Române din cele 63 de case bancar/cămătărești doar 14 erau deținute de români. Restul erau în proprietatea unor evrei, greci, armeni, macedo-români⁶. Faptul se explică prin aceea că vreme îndelungată lumea creștină a considerat perceperea dobânzii drept păcat. Ca urmare, în afaceri de creditare și bănci, de la început se vor implica persoane nerestricționate de aceste concepții, respectiv evrei, ulterior protestanții. Ei vor acumula, în grupuri restrânse și omogene, experiența utilizării banilor și a creditului, devenind imbatabili până astăzi.

Pe lângă capitalul cămătăresc intern, pe măsura în care solicitarea de credite creștea, se face apel la cel extern. Casele (starostiile) cămătărești fac împrumuturi la băncile din Imperiile Habsburg și Otoman, plasate cu dobânzi mai mari în Principate (10-12%, 43-45%, chiar cu 50%, 100%, 300%). Unele case de cămătari din Principatele Române își fac legături cu bănci din spațiul german (Augsburg, Danzig, Dresda, Berlin, Leipzig), italian (Verona, Veneția, Nisa), englez (Banca Rotschild filiala din Viena), francez (Credit Lyonnais din Paris). Dobânzile, în funcție de cerere și ofertă, aveau o permanentă tendință de creștere⁷.

Principalele operațiuni comercial-bancare efectuate de casele de cămătari erau: plăți în țară și peste hotare, primeau depuneri spre fructificare, acordau

¹ Idem, *Catastife de negustori din Țara Românească (secolele XVIII-XIX)*, Iași, 2016, p. 6-14 și *passim*.

² Vezi o sinteză a tematicii la Idem, *Les marchandes en Valachie (XVII-a – XVIII-e siècle)*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2006, 437 p.

³ Ioan Lupaș, „Un semicentenar de la înființarea Băncii Naționale a Românilor”, în *Revista Economică* (Sibiu), an XXXII, nr. 16, 1930.

⁴ Gheorghe Lazăr – editor, *Documente...*, vol. I, p. 6.

⁵ Mihai D. Drecin, *Curs de istorie bancară universală și românească*, în mss. (predat la Facultatea de Științe Economice a Universității din Oradea, Master, an I, specializare: Finanțe, bănci, asigurări (anii 2001-2016).

⁶ Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, p. 20-21. Vezi aici nominalizarea proprietarilor: 10 în Brăila, 21 în Galați, 20 în București, 1 în Buzău, 1 în Craiova, 1 în Iași.

⁷ *Ibidem*, p. 22.

As the demand for loans was rising, money lenders started to rely on foreign funding on top of local financial resources. Money lender associations (guilds) were taking out loans from banks in the Habsburg and Ottoman Empires and were subsequently giving out loans in the Romanian Principalities against increasingly higher interest rates (10-12%, 43-45%, even up to 50%, 100%, 300%). A number of money lender associations in the Romanian Principalities established business partnerships with banks of German (Augsburg, Danzig, Dresden, Berlin, Leipzig), Italian (Verona, Venice, Nice), English (the Rothschild Bank with its branch in Vienna) and French origins (Credit Lyonnais in Paris). Interest rates were determined based on supply and demand and followed an increasingly upward trend¹.

Money lender associations were mainly involved in banking and business operations such as domestic and cross-border money transfers, deposit taking for investment purposes, lending to princely and private treasuries, and acting as representatives of foreign credit unions in the Romanian Principalities. They were also involved in basic business operations such as lending out state revenue, operating salt mines and other mines, and engaging in import and export transactions².

Nevertheless, money lending was not very profitable for those entrepreneurs (borrowers) who sought funding for their businesses. Loans were typically granted for three to six months and interest rates were high; moreover, security was needed in the form of a pawn (pledge, mortgage) consisting of land and buildings. The short time to loan and interest reimbursement was detrimental to farmers who needed a grace period of at least one year for ploughing, autumn sowing, spring crop maintenance, summer harvesting and the sale of produce on the market. The investment-manufacturing-sale cycle was even longer in the industrial sector. The most profitable form of investment for money taken out from money lenders was commerce, transit trading in particular, since money was rolled out quickly, with rapid gains.

Despite its drawbacks, funding by money lenders played a significant role in the Romanian society which was now breaking away from its ancient, medieval standards. This meant the bankruptcy of some medieval nobles who were unable to adjust to the requirements of the capitalist market economy - where gains had to be made as quickly as possible, within three to six months, the ruination of some free peasants and craftsmen who chose to invest the money they borrowed in not so profitable enterprises, particularly consumption, with the latter becoming day labourers and early proletarians. In the end, produce and animals were transformed into commodities that were purchased and sold, since debtors (borrowers) needed

¹ *Ibidem*, p. 22.

² *Ibidem*, p. 20.

împrumuturi vistierilor domnești și particulare, reprezentau case (bănci) străine de credit în Principatele Române. Totodată, făceau afaceri tipic comerciale ca: arendau veniturile statului, exploatau saline și alte mine, făceau import-export¹.

Totuși, cămătăria reprezenta o modalitate păgubitoare de creditare a afacerilor pentru întreprinzător (debitor). Ea se acorda, de obicei, pe trei-șase luni, cu dobânzi mari, creditul fiind garantat cu amanet (zalog, ipotecă) pe pământuri și clădiri. Termenul scurt de returnare a creditului și dobânzii aferente nu favoriza împrumuturile agricole, care cereau cel puțin un an de păsuire, echivalent aratului, semănatului de toamnă, întreținerii culturilor în primăvară, recoltării în vară și vânzării pe piață a produselor. Ciclul investiție-produție-vânzare era și mai mare în cadrul afacerilor industriale. Cel mai convenabil domeniu de investire a unui credit cămătăresc era comerțul, mai ales cel de tranzit, care permitea o rulare rapidă a banilor, cu profiturile de rigoare.

Chiar și așa, capitalul cămătăresc a avut un rol important în viața societății românești, pe care o bulversează, scoțând-o din tiparele feudale. Astfel, a dus la ruina acelei părți a boierimii feudale incapabilă să se racordeze la cerințele economiei capitaliste de piață, unde prevalau elementele de profit obținut rapid, în trei-șase luni, o ruinare a unei părți a țărănimii libere și meșteșugarilor care și-au cheltuit creditul în afaceri neproductive, mai ales de consum – aceștia devenind zilieri și proletari incipienți. În sfârșit, produsele agricole și animaliere, ca și pământul, se transformă în marfă, devenind obiect de vânzare-cumpărare din moment ce datornicii (debitorii) sunt obligați să procure bani pentru a-și plăti datoriile către cămătari. Concomitent se constituie păturile burgheziei incipiente, formată din arendași, zarafi, negustori și bancheri care schimbă circuitul economic tradițional, orientându-l, tot mai mult, spre capitalism².

Camăta ucigătoare, care sugruma aproape orice afacere lucrativă, condiția juridică a cămătarilor, aproape toți sudiiți – străini supuși jurisdicției străine, ceea ce le permitea să falimenteze când le dictau interesele, lovind în depunătorii autohtoni care-și pierdeau economiile, a determinat tânăra generație a elitei economice și politice românești să gândească înființarea primelor bănci de credit autohtone. Menirea lor era să înlăture cămătăria, să dea credite cu promptitudine, cu dobânzi modice, să garanteze depunerile cetățeanului.

Între 1832-1848 în Principatele Române înregistrăm 12 tentative de înființare a unor bănci cu capital românesc. Sunt implicate personalități religioase, politice și economiști ca: mitropolitul Neofit și episcopul Ilarion al Argeșului (1832), economistul Nicolae Suțu (1834), obștea negustorilor din Brăila (1838), comisul moldovean Leonte Radu (1839), Ion Ghica (1844), Costache Bălcescul (1845), boierii moldoveni G. Sturdza, C. Hurmuzachi, T. Balș, C. Negri, C. Moruzi (1847),

¹ *Ibidem*, p. 20.

² *Ibidem*, p. 15.

money to reimburse the funds they received from money lenders. At the same time, the first bourgeoisie strata emerged from amidst land owners, money changers, merchants and bankers who were altering the traditional economic value chain which became increasingly geared towards capitalism¹.

Because of the stifling interest rates that were killing off almost all lucrative businesses and the legal status of the usurers, who were almost all “suditi”, i.e. foreigners who enjoyed the protection of foreign jurisdictions allowing them to go bankrupt whenever they wanted, thus dealing a heavy blow to local depositors who were losing all of their savings, the young Romanian economic and political elite decided it was about time to establish the first local credit institutions. Their purpose would be to eliminate usury, while also giving out quick loans at low interest rates and protect the deposits made by the common citizens.

In the period between 1832 and 1848, there were 12 attempts at opening Romanian banks, involving a number of local religious, political and economic leaders such as Neofit the Metropolitan and Ilarion the Archbishop of Argeş (1832), Nicolae Suţu, a well-known economist (1834), the merchants society in Brăila (1838), Leonte Radu, a high councillor in Moldavia (1839), Ion Ghica (1844), Costache Bălcescul (1845), G. Sturdza, C. Hurmuzachi, T. Balş, C. Negri, C. Moruzi, all Moldavian boyars (1847), George Bibescu, the Ruler of Wallachia (1847) and Nicolae Bălcescu (1848). All the programmatic documents of 1848 Revolution (Blaj, Izlaz, Iaşi, Cernăuţi, Braşov) included more general or more specific provisions regarding the need to establish credit institutions. Failure was caused by a number of factors, including among others: the scarcity of local capital, the lack of Romanian experts, a local mindset that was preventing regular people from depositing their savings with banks, and the opposition of powerful neighbouring countries, particularly Russia and Turkey who were seeing these attempts as acts of independence on the part of Romanians².

Starting with the year 1850, the political leaders of the Romanian Principalities were considering the idea that local credit institutions could be established with foreign capital involvement. At the time, it was becoming more obvious that politics in the Balkans was supported by the largest Western banks, backed up by Prussian, Austrian, English and French credit institutions. Thus, in 1850, Barbu Ştirbei, the Ruler of Wallachia, asked for the support of two Prussian bankers in order to establish the National Bank of Wallachia. The proposals made by the two bankers were overlooked by the Romanian Government, since the local bank would have been entirely under foreign control. As a result, Barbu Ştirbei gave

¹ *Ibidem*, p. 15.

² See Mihai D. Drecin, *Banca „Albina” din Sibiu – instituţie naţională a românilor transilvăneni (1871-1918) (The Albina Bank of Sibiu – a national institution of Romanians in Transylvania (1871-1918))*, Dacia Publishing House, Cluj-Napoca, 1982, pp. 18-21; Alexandru Pinte, Gheorghiu Ruscanu, *op. cit.*, pp. 23-26.

domnitorul George Bibescu al Țării Românești (1847), Nicolae Bălcescu (1848). Toate documentele programatice de la 1848 (Blaj, Izlaz, Iași, Cernăuți, Brașov) înscriu, mai clar sau la modul general, necesitatea înființării de bănci de credit. Netranspunerea lor în practică s-a datorat unui mănunchi de cauze dintre care amintim: precaritatea acumulării de capital autohton, lipsa specialiștilor români și a unei mentalități favorabile depunerii economiilor la bănci din partea masei cetățenilor, opoziția marilor puteri din jur, mai ales a Rusiei și Turciei, care vedeau în aceste încercări o manifestare a tendinței spre independență de acțiune a românilor¹.

Din 1850, factorii politici din Principate vizează implicarea capitalului străin în eforturile de înființare de bănci de credit. Ei își dau seama că politica începea să se facă în regiunea Balcanilor prin marile bănci din Occident, care aveau în spate băncile prusace, austriece, englezești și franceze. Astfel, domnul Barbu Știrbei al Țării Românești, apelează, în 1850, la doi bancheri prusaci pentru înființarea Băncii Naționale a Valahiei. Propunerile acestora nu vor conveni guvernului român, deoarece banca ar fi scăpat complet de sub controlul autohton. Ca urmare, în 1851 domnitorul renunță la proiect. În Moldova, domnitorul Grigore Alexandru Ghica, împreună cu un grup restrâns de economiști: N. Suțu, Vasile Ghica, Petru Mavrogheni – toți cu studii superioare efectuate în vestul european, în 1856 împuternicește pe bancherul german F. L. Nulandt din Dresda să înființeze Banca Națională a Moldovei (1856), prima bancă de emisie românească. Capitalul acesteia era covârșitor străin (german, englez, francez), puțin românesc. Pe fondul declanșării luptei pentru Unire, deși banca începuse să funcționeze, va falimenta în 1858. Un complex de factori dinamitează și această tentativă. Am aminti: repartizarea greșită a capitalului băncii, contrar nevoilor reale ale economiei (66% a fost dirijat spre comerț și numai 33% agriculturii, în fond baza economiei românești a vremii), sunt creditate persoane dubioase în detrimentul clienților ce ofereau garanții materiale și morale serioase, din cele 50.000 de acțiuni doar 2000 sunt repartizate pentru subscripții în Moldova, concesionarul Nulandt se pretează la speculații la Bursă cu capitalul băncii, mută sediul la Dessau, în Germania, cheltuind sume importante din capital pe afaceri neproductive (renovarea noului sediu, salarii mari acordate funcționarilor etc.). Prin falimentarea băncii, domnia a eșuat în eforturile de-a acoperi datoriile țării contactate în timpul războiului Crimeei cu întreținerea trupelor de ocupație rusești și otomane².

¹ Vezi: Mihai D. Drecin, *Banca „Albina” din Sibiu – instituție națională a românilor transilvăneni (1871-1918)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1982, p. 18-21; Alexandru Pintea, Gheorghii Ruscanu, *op. cit.*, p. 23-26.

² Dan Berindei, *Epoca Unirii*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1979, p. 140; Alexandru Pintea, Gheorghii Ruscanu, *op. cit.*, p. 27-29.

up on the project in 1851. On the other hand, in 1856, Grigore Alexandru Ghica, the Ruler of Moldavia, with the support of a small group of economists including N. Suțu, Vasile Ghica and Petru Mavrogheni – all graduates of higher education institutions in Western Europe – authorised F. L. Nulandt, a German banker from Dresden to establish the National Bank of Moldavia (1856), the first Romanian bank of issue. Its capital was to a large extent foreign (German, English and French) and only a small part Romanian. Despite being able to start operations, the bank would go out of business in 1858, when the fight for the Unification of the Romanian Principalities began. The failure of this attempt was also caused by a number of factors, including among others: the bank's incorrect capital appropriations, which were contrary to the actual needs of the economy (66% of the bank's capital was geared towards trade and only 33% towards agriculture, the actual pillar of the Romanian economy at the time), the granting of loans to shady characters instead of customers who were able to offer sound material and moral guarantees; moreover, of the bank's 50,000 shares only 2,000 were distributed for subscription in Moldavia, while Nulandt, the owner of the bank licence, was getting involved in speculative trading on the Stock Exchange using the bank's money, while also relocating the bank's head office in Dessau, Germany, and spending significant amounts of money on non-lucrative pursuits (such as the refurbishing of the new office, the awarding of higher salaries to bank clerks, etc.). When the bank closed down, the Ruler of Moldavia also failed in his attempts at repaying the loans taken out during the Crimean War with the purpose of supporting the Russian and Ottoman occupation armies¹.

* *
*

The Crimean War brought to the attention of European diplomats the topic of the future political status of the Romanian Principalities. The military support that England and France had provided to Turkey in the latter's confrontation against Russia consisted in much more than modern military equipment and advice. In 1855, the English treasury established an Ottoman Bank in Istanbul. Thus, English capital would enter the Romanian Principalities as well, since the bank opened up a branch in Galați (1855) and then in Bucharest (1863). Western European capital was the foundation for the Romanian economic, political, diplomatic and military offensive against Russia's megalomaniac geopolitical ambitions.

¹ Dan Berindei, *Epoca Unirii (The Union Age)*, Publishing House of the Academy of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1979, p. 140; Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, pp. 27-29.

* *
*

Războiul Crimeei a facilitat punerea pe tapetul diplomației europene a viitorului statut politic al Principatelor Române. Sprijinul militar pe care Anglia și Franța l-au dat Turciei în confruntarea cu Rusia nu s-a limitat doar la armament modern și consilieri. Finanța engleză înființează în 1855, la Istanbul, Banca Otomană. Prin ea, capitalul englez pătrunde și în Principatele Române, apărând sucursale ale acesteia la Galați (1855), mai apoi la București (1863). Capitalul bancar vest european era fundamentul pe care se baza ofensiva economică, politică, diplomatică și militară în confruntarea cu ambițiile geopolitice megalomane ale Rusiei.

Cei șapte ani de domnie ai lui Cuza înregistrează numeroase solicitări, sub formă de proiecte, propuneri, discuții, în materie de bănci de credit. Ele vin atât din partea unor specialiști și oameni politici români – ceea ce dovedește potențele forțelor autohtone, cât, mai ales, din partea bancherilor străini, interesați a acapara piața financiară a Principatelor Unite. Discuțiile se poartă în jurul tipurilor de bănci ce trebuiau activate, ponderii capitalului străin și autohton în totalul capitalului social al acestora, capitulării sau rezistenței în fața presiunilor politice și economice ale puterilor străine doritoare de a ne dicta condiții umiltoare de colaborare.

Se conturează două tipuri de bănci: de scont și circulație cu drept de a bate monedă (Ion C. Brătianu), respectiv bancă de credit funciar care să acorde împrumuturi ipotecare pe termen lung și cu dobândă mică (Ion Ghica, A. Moruz, ș.a.). O variantă de mijloc ar fi fost banca universalistă care să cultive atât operațiunile de scont și emisiune, cât și de ipotecă. Forma de organizare urma să fie cea de bancă românească de stat cu capital străin¹.

Anii 1859-1865 au marcat două atitudini ale marilor puteri din vestul Europei față de disponibilitatea lor de-a face investiții în România. Pe de o parte, motivau rezervele de a realiza plasamente prin riscurile politice și economice din zonă, inclusiv în tânărul stat român ce se confrunta cu frământări interne. Pe de altă parte, Războiul de secesiune din America (1861-1865) a închis, pentru un timp, piața americană pentru capitalul englez, apărând un important capital englez și francez disponibil.

Pe fondul acestor realități politice, bugetul României nu mai putea asigura necesitățile de plăți interne și externe ale statului. În consecință, statul român a trebuit să găsească o soluție proprie pentru a atrage economiile populației și ale unor instituții în vederea folosirii lor în acțiunea de finanțare a unor programe de

¹ Vezi diversele proiecte de bănci, făcute de oameni politici și specialiști români, ca și cele propuse de capitalul străin, lupta de interese, în G. Zane, „Probleme de economie financiară în timpul domniei lui Al. I. Cuza”, în vol. *Cuza Vodă in memoriam*, coordonatori: L. Boicu, Gh. Platon, Al. Zub, Ed. Junimea, Iași, 1973, p. 305-314.

In its seven years of ruling, Alexandru Ioan Cuza had to deal with numerous projects, proposals and discussions for the establishment of credit institutions, involving both Romanian experts and politicians – which proves the strength of local forces, and, most of all, foreign bankers who were willing to conquer the financial market of the Romanian Principalities. Discussions revolved around the types of banks which should operate, the share of foreign and domestic capital in their total equity and the decision to accept or oppose the political and economic pressures of the foreign powers who were willing to impose humiliating terms of cooperation.

Two main types of banks were mainly considered: discount and circulation banks entitled to issue currency (Ion C. Brătianu) and mortgage banks entitled to give out long-term mortgage loans, with low interest rates (Ion Ghica, A. Moruz, a.o.). Another in-between choice was to establish a universal bank carrying out both discount and issue operations and mortgage lending. The bank would have been established as a state-owned Romanian bank with foreign capital¹.

The years 1859 to 1865 were characterised by two main approaches by the greatest Western European powers to the idea of investing in Romania. On the one hand, they were justifying their reluctance to invest by quoting the political and economic risks in the area, including the young Romanian state which was subject to significant internal turmoil. On the other hand, the American Civil War (1861-1865) had temporarily closed up the U.S. market, so English and French capital was largely available.

Given the then-current political context, the local budget was no longer sufficient for all the government's domestic and foreign payments. Consequently, the Romanian state was forced to come up with its own solution to attract deposits from the population and institutions to support the funding of certain government-led development programs. Those programs included the country's industrialisation, the modernisation of land and water transportation, the funding of newly-established state institutions, the provision of equipment and supplies to the army, the drafting of the Ruler's civil list, and others.

Thus, in 1864, the Savings and Consignments House was established, having Ion Ghica as Chairman of the Supervisory Board (our note: Board of Directors) and Enrik Winterhalder as Manager. The institution's funds would comprise: voluntary deposits made by private individuals for investment purposes, compulsory legal and administrative deposits such as taxes, sureties, foreclosed property recorded with local courts' registries, securities deposited by cashiers and

¹ See the various projects for the establishment of banks drafted by Romanian politicians and experts as well as by foreign investors and their conflicting interests in G. Zane, „Probleme de economie financiară în timpul domniei lui Al. I. Cuza” (*Matters of financial economics in the times of Al. I. Cuza*), in the volume *Cuza Vodă in memoriam*, coordinators: L. Boicu, Gh. Platon, Al. Zub, Junimea Publishing House, Iași, 1973, pp. 305-314.

dezvoltare inițiate de stat. Este vorba de industrializare, modernizarea mijloacelor de transport terestre și fluviale, finanțarea noilor instituții ale statului, înzestrarea armatei, asigurarea listei civile a domnului, ș.a.

În aceste condiții apare, la 1864, Casa de Depuneri și Consemnațiuni, sub conducerea lui Ion Ghica, ca președinte al Comisiei de priveghere (de administrație – n.n.) și Enrik Winterhalder, ca director. Fondul bănesc al acestei instituții urma să se constituie din: depuneri voluntare spre fructificare ale privaților, depuneri judiciare și administrative cu caracter obligatoriu provenind din: taxe, cauțiuni, bunuri sechestrate depuse în grefele tribunalelor, garanții ale casierilor și agenților contabili, arendașilor, antreprenorilor care executau lucrări pentru stat, venituri locale depuse în casele comunelor și județelor. Depunătorilor urma să li se plătească o dobândă de 5%, începând cu a 61-a zi de la data depunerii.

Tânără instituție de credit va avea un rol important în atenuarea cămătăriei, finanțarea bugetului statului, înființarea de întreprinderi industriale, ferme model, așezăminte de cultură, construcții de imobile, căi ferate, șosele, modernizarea administrației de stat.

În deceniile următoare Casa de Depuneri și Consemnațiuni va trece prin câteva reorganizări (1876, 1878, 1880)¹, apoi în perioada interbelică, în sfârșit în timpul regimului comunist. Casa de Economii și Consemnațiuni rămâne, până astăzi, singura bancă cu capital în întregime românesc.

Cea mai importantă realizare a epocii Al. I. Cuza, în materie financiar-bancară, a fost înființarea, în 1865, a Băncii României (Banque de Roumanie). Sub toate guvernele sale, Al. I. Cuza a urmărit cu tenacitate înființarea unei Bănci naționale de scont și circulație, idee îmbrățișată de colaboratorii săi apropiați reprezentând burghezia în formare și moșierimea cu vederi liberale. După împlinirea acestui obiectiv, domnitorul intenționa să înființeze și o bancă de credit funciar.

Banca s-a născut greu, după mai multe faze² de discuții cu bancherii englezi și francezi care trebuiau să ofere capitalul, datorită opoziției marii moșierimi, adepta unei bănci de credit funciar.

În 1865, Grupul Băncii Imperiale Otomane a obținut, de la guvernul român, concesiunea băncii de emisiune, transformând, în fapt, sucursala Băncii Otomane din București în Banca României prin cumpărarea activelor celor două sucursale din Galați și București ale Băncii Otomane.

Capitalul social inițial s-a ridicat la 40 milioane franci francezi (aprox. 108 milioane lei). Totuși, nu se aduc decât zece milioane franci doar în certificate, nu în

¹ Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, p. 33-39. În 1880 se înființează Casa de Economii, ca anexă a C.D.E., cu scopul de-a atrage, în mai mare măsură, disponibilitățile populației rurale și urbane.

² Banca cunoaște patru faze în istoria ei, ultimele două după înlăturarea lui Cuza de la domnie. Cf. G. Zane, *op. cit.*, p. 316-326.

accountants, land tenants and contractors performing various works for the state, and local administration revenue deposited with the treasuries of townships and counties. Depositors would be paid a 5% interest rate after 61 days of making the deposits.

The newly-established credit institutions would play a significant role in the mitigation of usury, the financing of the state budget, the founding of industrial undertakings, model farms and cultural establishments, the construction of buildings, railways and roadways, and the modernisation of central administration.

In the decades to come, the Savings and Consignments House would be subject to a number of reorganisation processes (1876, 1878, 1880)¹, the last ones in the period between the two World Wars and then during the communist regime. The Savings and Consignments House is up to these days the only bank that is fully funded by Romanian capital.

The most significant accomplishment in the field of finance and banking during the times of Al. I. Cuza was the establishment of Banque de Roumanie in 1865. All the governments led by Al. I. Cuza pursued the ambitious objective of establishing a discount and circulation bank, an idea supported by Cuza's close associates, comprising members of the emerging bourgeoisie and liberal-minded landlords. After accomplishing this objective, the Ruler's plan was to also establish a mortgage bank.

The discount and circulation bank was established with great difficulty, in several stages² following discussions with the English and French bankers, who were supposed to provide the required capital, mostly as a result of opposition on the part of the largest landowners, who were supporting the establishment of a mortgage bank.

In 1865, the Imperial Ottoman Bank Group was licensed by the Romanian government to operate the issue bank and actually turned the Bucharest Branch of the Ottoman Bank into Banque de Roumanie, by purchasing the assets of the Galați and Bucharest branches of the Ottoman Bank.

The initial share capital amounted to 40 million French francs (approximately 108 million lei). Nevertheless, only ten million French francs were paid up in full, in certificates of deposit instead of cash. The first bank manager would be Iacob Löbel, a Bucharest-born Israeli ethnic from an old family of money changers and lenders³.

¹ Alexandru Pinteă, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, pp. 33-39. In 1880, the Savings Bank is established as part of the Savings and Consignments House in order to attract the savings of the rural and urban population to a larger extent .

² The bank operates in four stages, two after Cuza's removal from his position as ruler. Cf. G. Zane, *op. cit.*, pp. 316-326.

³ In 1865, Iacob Löbel is the Manager of the Bucharest Branch of the Imperial Ottoman Bank in Istanbul, a bank with English and French capital. He would become the associate of Iacob

bani lichizi. Primul director va fi Iacob Löbel, născut în București, provenit dintr-o veche familie de zarafi-cămătari de origine evreiască¹.

Prin înființarea acestei bănci, Cuza Vodă dorea să stabilească relații mai strânse cu Anglia și Franța, state cu un cuvânt tot mai greu în viața politică europeană și nu numai.

Economistul Ion Ghica, membru în Consiliul de administrație al băncii, cunoscut adversar al lui Cuza, în buna deja tradiție românească, s-a străduit să neutralizeze avantajele politice pe care Cuza le-ar fi putut obține din înființarea băncii și stimularea capitalului anglo-francez.

După abdicarea silită a lui Cuza, guvernul a anulat concesiunea de emitere de bancnote acordată Băncii României de fostul domn contra unor despăgubiri de 750.000 franci, în 1869. Din acest moment Banca României va funcționa ca o bancă neprivilegiată, sub formă de societate anonimă. Din 1904 va deveni sucursală a Bank of Roumanie Limited Londra, înscriindu-se în marea finanță a Regatului României, ca prima bancă particulară cu capital străin².

* *
*

Pe fondul eforturilor lui Al. I. Cuza și colaboratorilor săi, după 1866 creditul național se va dezvolta, în 1880 apărând Banca Națională a României³, alături de sistemul bancar național⁴.

Marmorosch, a money changer and merchant in Bucharest, who would be the founder of the Marmorosch Blank et Co. Bank (1874).

¹ Iacob Löbel în 1865 directorul din București al Băncii Imperiale Otomane din Istanbul, cu capital anglo-francez. El devine asociat cu Iacob Marmorosch, zaraf și negustor din București, fondatorul Băncii Marmorosch Blank et Co. (1874).

² Vezi alte detalii la: G. Zane, *op. cit.*, p. 314-326.

³ Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *Istoria Băncii Naționale în date*, vol. I, 1880-1914, Ed. Oscar Print, București, 2006; Idem și Nadia Manea, *op. cit.*, vol. II, 2009, 1915-1918.

⁴ Alexandru Pinte, Gheorghiu Ruscanu, *op. cit.*, p. 84-98.

Through the establishment of this bank, Cuza Vodă, the Ruler of the Romanian Principalities sought to establish closer relations with England and France, both countries whose importance in European politics was on the rise.

In the good old-fashioned Romanian way, Ion Ghica, an economist who was also a member of the bank's Board of Directors and a known adversary of Alexandru Ioan Cuza, attempted to neutralise all the political advantages that Cuza could have derived from establishing the bank and attracting English and French investors.

In 1869, after Cuza's forced resignation, the Government went on to cancel the license granted by the former Ruler to Banque de Roumanie for the issuance of banknotes against 750,000 francs in indemnities. From that moment on, Banque de Roumanie would operate as a non-privileged bank, having the status of an anonymous undertaking. In 1904, Banque de Roumanie became a branch of the London Bank of Roumanie Limited, the first foreign capital private bank in the Romanian Kingdom¹.

* *
*

As a result of all the efforts made by Al. I. Cuza and his associates, the national lending system would start to develop after 1866, with the National Bank of Romania² being established in 1880, alongside an entire national banking system³.

¹ See details in G. Zane, *op. cit.*, pp. 314-326.

² Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *Istoria Băncii Naționale în date (The History of the National Bank of Romania in data)*, vol. I, 1880-1914, Oscar Print Publishing House, Bucharest, 2006; Idem Nadia Manea, *op. cit.*, vol. II, 2009, 1915-1918.

³ Alexandru Pinte, Gheorghii Ruscanu, *op. cit.*, pp. 84-98.